

Europaudvalget

FØRELØBIGT REFERAT AF PKT. 1

2. EUROPAUDVALGSMØDE

FOLKETINGET

Dato: Fredag den 11/9
Tidspunkt: Kl. 9.45
Sted: Vær. 2-133

Til stede: Mette Gjerskov (S), formand, Kenneth Kristensen Berth (DF), næstformand, Morten Løkkegaard (V), Christina Egelund (LA), Kaare Dybvad (S), Thomas Jensen (S), Jens Joel (S), Finn Sørensen (EL), Rasmus Nordqvist (ALT), Christian Poll (ALT), Rasmus Helveg Petersen (RV) og Holger K. Nielsen (SF).

Desuden deltog: Miljø- og fødevareminister Eva Kjer Hansen, udenrigsminister Kristian Jensen, minister for energi, forsyning og klima Lars Christian Lilholt og minister for udlændinge, integration og bolig Inger Støjberg.

Deputation fra Red Barnet: konstitueret generalsekretær Jonas Keiding Lindholm og børnepolitisk rådgiver Inger Neufeldt.

Punkt 1. Åbent samråd med miljø- og fødevareministeren om gmo-majs

EUU alm. del (2014-152) – samrådsspørgsmål A

EUU alm. del (2014-152) – bilag 113 (notat af 4/9-15 om komitésag om godkendelse af markedsføring af gmo-majs)

EUU alm. del (2014-152) – bilag 122 (brev fra Miljø- og Fødevarerudvalget til miljø- og fødevareministeren om komitésag om godkendelse af markedsføring af gmo-majs)

EUU alm. del (2014-152) – bilag 123 (henvendelse af 10/9-15 fra Greenpeace vedr. godkendelse til markedsføring af gmo-majs MON 87427)

Samrådsspørgsmål A

(stillet af Holger K. Nielsen)

”Ministeren bedes uddybende redegøre for sin holdning til komitésagen vedrørende godkendelse til markedsføring af genetisk modificeret majs og produkter heraf til fødevarer og foderbrug, som forventes sat til afstemning i Den Stående Komité for Planter, Dyr, Fødevarer og Foder (SCoPAFF) den 14. september 2015, jf. EEU alm. del – bilag 113. Herunder bedes ministeren redegøre for sin generelle holdning til godkendelse af gmo'er.”

Formanden takkede ministeren for at være stillet op til samrådet med kort varsel. Miljø- og Fødevarerudvalget var også inviteret.

Holger K. Nielsen takkede også ministeren for at møde op i udvalget med kort varsel. Ministeren var indkaldt, fordi godkendelsen af gmo-majs, MON 87427, skulle til afstemning i en komitéprocedure den efterfølgende mandag. Regeringen havde tænkt sig at stemme ja. Det undrede Socialistisk Folkeparti, at det kunne ske, uden at det først var

forelagt Europaudvalget, som det kontroversielle emne genmodificerede produkter er. Han var kun vidende om det, fordi aktive folk uden for Christiansborg havde taget det op.

Holger K. Nielsen nævnte Miljø- og Fødevareministeriets notat. Grunden til at godkende majsens skulle være baseret på nogle eksperter udsagn om, at der ikke var noget problem i det. Han ville dog gerne gøre hen gældende, at mange – Folketingets partier inklusive – mener, at et absolut forsigtighedsprincip må gøre sig gældende, når det handler om gmo'er. Forskere fra Aarhus Universitet havde også argumenteret for, at man ikke godkender gmo-majsens, fordi der er usikkerhed om virkningen på dyr og mennesker. Han var enig i deres anbefaling om at stemme nej på grund af denne usikkerhed og i respekt for forsigtighedsprincippet.

Miljø- og fødevareministeren takkede for indkaldelsen. Selv om det var med kort varsel, ville hun gøre, hvad hun kunne, for at komme i udvalget i aktuelle sager. Hun gjorde opmærksom på, at sagen havde fulgt den almindelige procedure, nemlig at man sender den over skriftligt som en komitésag, som udvalget kan reagere på. Hun var klar over, at den tidligere formand havde skældt ud over, at komitésager ind imellem kommer for sent, men hendes ministerium ville bestræbe sig på at sende dem over i god tid, så de kunne drøftes i udvalget. Indstillingen fulgte den eksisterende linje, som et bredt flertal i Folketinget bakkede op om.

Miljø- og fødevareministeren: Kommissionens forslag indebærer, at der gives tilladelse til import, forarbejdning og markedsføring af fødevarer og foderstoffer, der indeholder, består af eller er fremstillet af majs MON 87427. Samtidig gives der godkendelse til anden industriel brug af majsens på lige fod med konventionel majs. Godkendelsen omfatter ikke dyrkning af majsens i EU.

Produkter til fødevarer- eller foderbrug, der består af, indeholder eller er fremstillet af majs MON 87427 skal mærkes til den endelige forbruger med "genetisk modificeret majs" eller "fremstillet af genetisk modificeret majs" i overensstemmelse med de almindelige gmo-mærkningsregler. Majs MON 87427 har fået tilført et gen for proteinet CP4 EPSPS, som gør planten tolerant over for ukrudtsmidler baseret på glyfosat.

Den Europæiske Fødevarsikkerhedsautoritet (EFSA) vurderer, at denne konkrete gmo-majs er lige så sikker som tilsvarende konventionelle ikke-genmodificerede majs med hensyn til potentielle effekter på menneskers og dyrs sundhed og på miljøet ved de påtænkte anvendelser. De danske eksperter ved DTU Fødevareinstituttet og Nationalt Center for Miljø og Energi ved Aarhus Universitet er enige i denne vurdering.

En vedtagelse af forslaget vurderes ikke at ville berøre beskyttelsesniveauet i Danmark og EU. Regeringen konstaterer således, at der ikke er et fagligt eller juridisk grundlag for at modsætte sig en godkendelse, og regeringen indstiller derfor, at forslaget kan støttes.

2. Europaudvalgsmøde 11/09-2015

Når det er sagt, vil jeg dog også understrege, at regeringen er opmærksom på den videnskabelige tvivl om mulige negative virkninger på dyr som følge af restindhold af glyfosat i foder.

Restindhold af glyfosat i genmodificerede fødevarer og foderprodukter skal overholde de samme grænseværdier for restindhold, som gælder for tilsvarende ikke-genmodificerede afgrøder. Grænseværdierne bliver fastsat i medfør af pesticidreglerne ud fra nøje sundhedsmæssige overvejelser.

Fødevarestyrelsen bad i 2013 Aarhus Universitet udarbejde et notat om, hvorvidt der i den videnskabelige litteratur kunne findes belæg for, at der er sundhedsmæssige fordele for husdyrene ved at skifte fra fodring med gmo-soja til ikke-gmo-soja.

Konklusionerne i rapporten fra Aarhus Universitet er, at det kunne være glyphosat og ikke gmo-soyaen selv, der kunne være en udløsende faktor, idet universitetet ikke kunne afvise, at glyfosatrester under den gældende grænseværdi (på 20mg/kg) kunne påvirke mikroorganismeflora og mineralstatus hos husdyrene negativt.

EFSA er i øjeblikket i gang med en større revurdering af glyfosat som sprøjtemiddel i EU, og observationerne fra Aarhus Universitet vil indgå i denne fornyede vurdering. Bekymringerne vedrørende restkoncentrationer af glyfosat skal således håndteres via grænseværdierne for sprøjtemidlet glyfosat og vil skulle gælde generelt for alle fødevarer og foder og ikke kun for gmo-afgrøder.

Virkningen af glyphosatresten er således ikke knyttet til, om en afgrøde er en gmo eller ej. Der kan også være glyphosatresten i andre afgrøder, som for eksempel dansk byg, der i høj grad anvendes til fodring af dyr. Afgørelser vedrørende tilladelse til at anvende en konkret gmo skal træffes på baggrund af en sundheds- og miljømæssig risikovurdering af gmo'en i sig selv som fastsat i gmo-forordningen.

Det er således regeringens indstilling, at forslaget kan støttes, idet den sundheds- og miljømæssige vurdering af anvendelse af fødevarer og foder bestående af eller fremstillet af majs MON 87427 ikke giver danske og internationale eksperter anledning til bemærkninger.

Det er min helt klare holdning, at vi skal forholde os til gmo'er på samme måde, som vi forholder os til alt muligt andet. Det vil sige, at vi skal følge de gældende regler og bygge den danske stillingtagen på en videnskabelig vurdering af de sundhedsmæssige og miljømæssige konsekvenser af en godkendelse af en gmo.

Det er mit svar på samrådsspørgsmålet. Jeg har nævnt, at hvis der var tid til det, ville jeg gerne sige noget om markedssituationen, fordi der netop i disse dage foregår forhandlinger om eventuel støtte til landmændene. Men jeg ved ikke, hvordan formanden disponerer.

Formanden gav spørgsmålet videre til Holger K. Nielsen. Markedssituationen var selvfølgelig vigtig, men tiden var knap, og der var indkaldt til samråd om gmo.

Holger K. Nielsen var enig i, at det først og fremmest var vigtigt at behandle gmo'erne. Idet han citerede samlenotatet, sagde han, at forskere fra Aarhus Universitet havde anbefalet, at man afviste tilladelsen til markedsføring, "indtil der forelå dokumentation for, at eventuelle glyfosatrester ikke påvirker sammensætningen og funktion af mikroorganismefloraen i mave-tarm-kanalen på husdyr, som spiser foderet". Det var altså vigtigt at fremhæve, at videnskabelige undersøgelser ligger til grund for en anbefaling af en afvisning – i hvert fald indtil videre. Emnet var kontroversielt, og det nyttede ikke, at ministeren sagde, at der var et hundrede procent videnskabeligt grundlag for at sige ja, når anbefalingen fra forskerne gik i den anden retning. Man burde lade usikkerheden spille ind og følge anbefalingen fra Aarhus Universitet.

Finn Sørensen ville ikke bestride, at processen var overholdt, men det undrede ham, at man kunne få et mandat ved bare at lægge et opslag på udvalgets hjemmeside: Hvis ingen reagerede, fulgte man regeringens politik. Det ville have været rimeligt, hvis regeringen selv havde taget initiativ til at bringe sagen op i udvalget. De procedurer skulle man måske diskutere.

Enhedslisten, Alternativet og Socialistisk Folkeparti havde vedtaget en fælles udtalelse, hvori de anbefaler, at man afviser ønsket om en tilladelse til produktet, indtil der foreligger dokumentation for "at eventuelle glyfosatrester ikke påvirker sammensætningen og funktion af mikroorganismefloraen i mave-tarmkanalen på husdyr, der spiser foderet". Det var i forsøg påvist, at det har en negativ indvirkning på rotter. Det var derfor de nævnte partiers holdning, at man på den baggrund bør benytte forsigtighedsprincippet. Var det ikke en dårlig undskyldning fra ministerens side, at der også findes glyfosatrester i andre fødevarer? Man kan vel ikke rette en fejl ved at begå en anden.

Rasmus Helveg Petersen sagde, at Det Radikale Venstre tilsluttede sig udtalelsen fra Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet. Forsigtighedsprincippet skulle anvendes i den konkrete sag.

Morten Løkkegaard bad ministeren bekræfte, at der var en utidig sammenblanding mellem gmo'er og andre produkter. Ja, man kan lade forsigtighedsprincippet gælde, men ikke i en sammenblanding af produkter.

Formanden sagde, at kulturministeren, der på sidste uges møde forelagde på vegne af miljø- og fødevarerministeren, havde orienteret om, at den langvarige Barrossosag om gmo var kommet i mål. Barroso ville lade medlemsstaterne skal beslutte, om de nationalt vil dyrke gmo-afgrøder eller ej. Som hun havde forstået det, var fristen for indgivelse af erklæring om gmo-dyrkningsfrihed den 3. oktober 2015. Det var ikke lykkedes hende at få en uddybning andet, end at det tilsyneladende ville blive præsenteret som en komité-sag. Det var stærkt bekymrende, og hun ville derfor gerne høre ministeren, om det kunne passe.

Miljø- og fødevarerministeren bekræftede over for Morten Løkkegaard, at der var tale om en mærkelig sammenblanding. Den diskussion, der blev rejst af Holger K. Nielsen, Finn Sørensen og Rasmus Helveg Petersen handlede om pesticider og i virkeligheden ikke om gmo. Gmo-sagen fulgte helt almindelige procedurer, og EFSA var i gang med at revurdere glyfosat som sprøjtemiddel. De undersøgelser fra Aarhus Universitet, som Holger K. Nielsen henviste til, indgik i undersøgelsen, og resultatet af den kom til at gælde helt generelt for alle produkter, herunder også gmo. Ministeren henviste til, at hun havde besvaret spørgsmål 139 i Miljø- og Fødevarerudvalget, hvori hun redegjorde for, at der er to centre ved Aarhus Universitet. Det ene er Center for Miljø og Energi (DCE), der rådgiver Miljøstyrelsen i gmo-godkendelsessager, og som er enig med EFSA i, at majs, når den anvendes til fødevarer og foder, er ligeså sikker som tilsvarende konventionelle ikke genmodificerede majs med hensyn til potentielle effekter på miljøet. Det andet center er Dansk Center for Fødevarer og Jordbrug (DCA), og det havde i et høringssvar anbefalet en afvisning af godkendelsen ud fra en bekymring om, at et potentielt indhold af glyfosat kunne have negative effekter på dyr, der eksponeres for resterne via foderindtag. Det lignede det høringssvar, der var afgivet i forbindelse med alle de høringer, der havde været om godkendelser af glyfosatresistente gmo'er siden den 11. juni 2014. Det var altså intet nyt under solen, men ministeren anerkendte fuldt ud, at effekten af glyfosat var en vigtigt diskussion. Det var ved at blive undersøgt.

Til formanden sagde ministeren, at Barrosodirektivet ikke havde noget med godkendelsen af den omtalte majs at gøre. Det var ærgerligt, at det ikke var blevet afklaret i løbet af ugen. Formanden kunne bruge hendes telefonnummer en anden gang. Barrosodirektivet var vedtaget og trådt i kraft den 2. april, og det giver medlemsstaterne mulighed for at fremsende en anmodning om undtagelse fra dyrkning på landeniveau, dvs. at hvert enkelt land tager stilling til, hvad det vil acceptere af dyrkning. Ministeren havde tænkt sig at holde sig til den gængse procedure, nemlig at sende det over som komitésag, fordi det ville give Folketinget maksimal mulighed for at følge sagen, stille spørgsmål og kalde hende i samråd. Fire gmo-sager var i øvrigt under opsejling som komitésager, og de skulle håndteres inden den 3. oktober 2015. Det ville ministeren vende tilbage til. Danmark var blandt de første lande, der indførte sameksistensregler, som sikrer, at der er et godt samspil mellem dyrkningen af konventionelle og økologiske afgrøder, når der er tale om genmodificerede afgrøder.

Holger K. Nielsen forventede, at der ville blive lejlighed til at diskutere den gmo-sag, som formanden havde taget op. Ministeren måtte erkende, at der er forskningsmiljøer som DCA i Århus, der fraråder, at man godkender majs. Hvis man skulle tage forsigtighedsprincippet alvorligt, skulle man også tage den indvending alvorligt. Han forstod ikke, at ministeren kunne være sikker på, at godkendelsen af den pågældende majs ikke vil give problemer, og han fastholdt, at man skulle anvende forsigtighedsprincippet og tage usikkerheden i betragtning.

Rasmus Nordqvist sagde, at når der herskede tvivl i forskningsmiljøet og to institutter inden for den samme institution kunne komme ud med to så forskellige anbefalinger, burde man sige nej. Man kender ikke konsekvenserne, der kan vise sig at være vidtrækkende, og man bør være meget forsigtig, når det gælder gmo.

Finn Sørensen bad ministeren forholde sig til notatet og citerede ministeriets egen gengivelse af DCA's udtalelser: "DCA, Det Nationale Center for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet, anbefaler at afvise tilladelsen til markedsføring af foder fra den genmodificerede majs, indtil der foreligger dokumentation for at eventuelle glyfosatresten ikke påvirker sammensætningen og funktionen af mikroorganismefloraen i mave-tarm-kanalen på husdyr, der spiser foderet". Det gjorde man, fordi der er foretaget forsøg, der viser, at glyfosat påvirker f.eks. vægten. Der bør man lade forsigtighedsprincippet gælde, men ministeren havde en underlig undskyldning om, at der også er glyfosatresten i andre produkter. Hvorfor var det vigtigt? Var det, fordi man prioriterer Monsanto's markedsinteresser højere end forbrugernes sikkerhed?

Kenneth Kristensen Berth syntes, at det var en debat om æbler og pærer mere end en debat om et gmo-problem. Kunne ministeren bekræfte, at hvis man vil af med alle de produkter, der indeholder glyfosatresten, er den eneste måde at overgå til 100 procent økologisk produktion.

Formanden henviste til, at ministeren havde sagt, at spørgsmålet om, hvorvidt Danmark skal være undtaget gmo-yrkning, ville blive oversendt i komité-sag. Det var en sag, der var blevet debatteret igen og igen, så det mente hun ikke var godt nok. Hun varslede derfor, at ministeren som minimum ville blive indkaldt til et samråd om drøftelsen, hvis ministeren ikke selv vurderede, at sagen var så vigtig, at den ville blive bragt op i samråd i udvalget eller i Folketingssalen.

Miljø- og fødevarerministeren gentog, at hun var meget optaget af konsekvenserne af glyfosatresten, og at det var vigtigt at få det undersøgt nærmere. Som sagt i besvarelsen var man i gang med en revurdering, og det var oplagt at tage en diskussion om resten og grænseværdier generelt i Danmark, når man kender resultatet af revurderingen. Det havde dog ikke noget med det konkrete gmo-produkt at gøre, for det blev behandlet som alle andre. Det var derfor vigtigt at tage diskussion, når man har EFSA's revurdering. Over for Kenneth Kristensen Berth bekræftede ministeren, at en omlægning til 100 procent økologisk produktion var forudsætningen. En sådan omlægning var jo helt legitim, hvis det var det politiske mål, men hun havde lavet sin indstilling og truffet sin afgørelse ud fra de forskellige eksperter's faglige vurdering. Til formanden sagde ministeren, at der tidligere var givet mandat i udvalget i forhold til Barrosodirektivet. Man havde haft diskussionen, og det var nu vedtaget, at direktivet skulle implementeres. Fordi området var følsomt, ville hun sørge for, at inddrage Folketinget maksimalt ved at bruge komité-proceduren som en egnet måde at få diskussionen i Folketinget på. Det var hun som minister ellers ikke forpligtet til.

Formanden præciserede, at det ikke var et spørgsmål om Barrosodirektivets vedtagelse, men om Danmark skal erklære sig gmo-frit som en konsekvens af Barroso-direktivet. Det havde intet at gøre med, hvad udvalget måtte have ment om direktivet i sin tid.

Holger K. Nielsen håbede, at regeringen trods alt ville være opmærksom på forsigtighedsprincippet, og han beklagede meget, at man ville stemme ja. Forestillede ministeren sig, at udvalget skulle udtrykke taknemmelighed over at blive inddraget i den sag, som formanden nævnte? Det var den smalleste regering i mange år, og han gik ud fra, at også fødevareministeren var opmærksom på, at det var vigtigt at orientere Folketinget ordentligt.

Finn Sørensen bekræftede, at hvis man ville af med alle pesticidrester i fødevarer, var der kun den mulighed at omlægge til økologisk produktion. Men man skulle i hvert fald ikke tage skridt, der førte i den modsatte retning, og det gjorde en godkendelse af majs MON 87427 efter Enhedslistens opfattelse. Der er den sammenhæng mellem gmo-produkter og brug af pesticider, at gmo-produkter typisk kan tåle pesticider i højere grad end så mange andre naturlige planter. Det vil sige, at brugen af gmo-produkter fremmer brugen af pesticider, og den sammenhæng var også påpeget i den fælles udtalelse fra Enhedslisten, Alternativet, Socialistisk Folkeparti med tilslutning fra Det Radikale Venstre.

Miljø- og fødevareministeren sagde til Holger K. Nielsen, at hun havde forsøgt at sige, at hun havde gjort sig nogle overvejelser om, hvordan hun kunne inddrage Folketinget mest muligt, idet hun vidste, at Folketinget er optaget af gmo-sagerne. Den politiske debat om de konkrete initiativer eller forespørgsler er vigtig, og proceduren var efter hendes mening god.

Formanden nævnte, at sagen også ville komme op under punkt 6 på dagsordenen.